

BİR SÜRE YAŞAMI SORGULADIKTAN SONRA

A1 TÜRKÇE UZUN TEZİ

DERS: Türkçe A, Kategori 1

Sözcük Sayısı: 3693

ARAŞTIRMA SORUSU: Barış Bıçakçı'nın "Bir Süre Yere Paralel Gittikten Sonra" adlı yapıtında yaşama karşı uyumsuzluk odak figürler üzerinden hangi yönleriyle ele alınmıştır?

İÇİNDEKİLER

I.GİRİŞ.....	3
II. UYUMSUZLUK-YALNIZLAŞMA.....	4
II.A. SOSYAL İLİŞKİLERDE UYUMSUZLUK	5
II.B. TUTKULARIN GETİRDİĞİ UYUMSUZLUK.....	6
II.C. KARAKTERLERİN YER DEĞİŞTİRMESİ.....	6
III. UZAKLAŞMA	8
III.A. GERÇEKLİKTEN KAÇIŞ.....	8
III.B. YAPIT İÇERİSİNDE OLAY ÖRGÜSÜNDEN UZAKLAŞARAK VERİLEN MOLA.....	10
IV. NORMALİN DIŞINDA DAVRANIŞLAR.....	12
IV.A. BAŞAK'IN NORMAL DIŞI DÜNYASI.....	14
IV.B. İNTİHAR.....	16
V. SONUÇ.....	16
VI. KAYNAKÇA.....	19

I. GİRİŞ

İnsanlar birbirine ihtiyaç duymakta ve topluluklar halinde yaşamaktadır. Birbirinden farklılık gösteren insanların, birlikte uyum içerisinde yaşayabilmesi için, her bireyin ortak normlar altında birleşmesi gerekir. Böylelikle, toplum içinde herkesin normlara uyarak normal bir yaşam sürmesi beklenmektedir. Öte yandan, her toplumda az sayıda kişi normları sorgular ve toplum tarafından normal kabul edilen davranışların dışına çıkar, farklılık gösterir. Farklı olmak, uyumsuz olmak anlamına gelmektedir ve hayatın akışında herhangi bir uyumsuzluğa yer yoktur. Modern toplumlarda bireyler bir anlam arayışı içindedirler. Normlarla yaratılmış bir düzenin içerisinde normal tanımının dışarısında kalan “uyumsuz” bireyler aradıkları anlamı genellikle bulamamakta ya da buldukları anlam, toplumun normlarına uymamaktadır.

Toplumun normlarını sorgulayan bireyler kendilerine toplumsal hayat içinde bir yer bulamayınca yalnızlaşmaktadırlar. Yaşamını devam ettirmesi için başka insanlara ihtiyaç duyan birey yalnızlaşma sonucu hayata tutunmakta zorlanır. Hayata tutunamayan birey, bir varoluş sorgulamasına girmektedir. Bu varoluş sorgulaması sırasında toplumsal düzeni kabul etmeyen birey, toplum tarafından hoş karşılanmamaktadır.

Toplumdan soyutlanma, toplumsal düzene karşı duruş nedeniyle yalnızlaşma, uyumsuzluk konuları, dünya edebiyatına konu olduğu gibi, Türk edebiyatına da konu olmuştur. Dünya edebiyatında Albert Camus’un “Yabancı” yapıtına konu olan bu izlekleri, Türk edebiyatında, Oğuz Atay’ın “Tutunamayanlar” ve Yusuf Atılgan ise “Aylak Adam” yapıtlarında işlemişlerdir. Bu yapıtlarda, topluma uyumsuz olan bireylerin toplumsal yaşamı reddedişi, içinde bulunduğu topluma yabancılaşması ve bireyin yalnızlığı ortaya konmuştur.

Barış Bıçakçı'nın da “Bir Süre Yere Paralel Gittikten Sonra” adlı yapıtında toplumsal normlara uyum göstermeyen figürlerin yalnızlaşmalarıyla birlikte ilişkilerine, topluma ve hayata tutunamayışları konu edilmiştir. Yalnızlaşmanın Başak figürünü intihara götürüşü, arkasında bıraktığı insanların hayattan kopuşu anlatılmıştır. Yapıtta zaman, ileriye doğru değil halkalar halinde akışını sürdürmektedir. Bazı bölümlerde Başak'ın ölümünden öncesi anlatılırken bazılarında sonrası anlatılmakta, bazılarında ise olay örgüsünden bağımsız mekan tasvirleri veya çeşitli öyküler aktarılmaktadır. Yapıtta mutsuzluk ve umutsuzluk duygusu hakim olmasına rağmen, zaman akışının daireselliği okuyucuyu karamsar bir ruh halinden uzak tutmaktadır. Yapıt çoğul bakış açısıyla kaleme alınmıştır; bu sayede bütün figürlerin olaylara olan bakış açıları, hisleri ve iç dünyaları okuyucuya yansıtılmıştır.

Bu tez içerisinde, Barış Bıçakçı'nın “Bir Süre Yere Paralel Gittikten Sonra” yapıtı; figürleri üzerinden uyumsuzluk, yalnızlaşma, uzaklaşma, normalin dışında davranışlar ve intihar olmak üzere dört ana başlık altında incelenmiştir.

II. UYUMSUZLUK VE YALNIZLAŞMA

Uyumsuz sözcüğü TDK'de “1. Uyumlu olmayan, ahenksiz, imtizaçsız.2.Eş zamanlı olmayan, başlama ve bitirme anları başka olan (olaylar), asenkron.” Olarak tanımlanmıştır. Yalnız sözcüğünün tanımıysa “Toplumsal ilişkilerden yoksul bırakılan kişi.”dir. Barış Bıçakçı'nın “Bir Süre Yere Paralel Gittikten Sonra” adlı yapıtında, uyumsuzluk tanımına uygun figürlerin buna bağlı yalnızlaşması incelenecektir. İlk olarak, yaşama karşı uyumsuzluk sorunu ele alınacaktır. Romanın odak figürleri üzerinden uyumsuzluk ve buna bağlı yalnızlaşma izleği işlenecek ve farklı yönleriyle ele alınacaktır.

II.A. SOSYAL İLİŞKİLERDE UYUMSUZLUK

Bariş Bıçakçı'nın yapıtında, Umut ve Başak figürlerinin ikili ilişkisi üzerinden alışlagelenin dışında bir ilişki modeli anlatılmıştır. Bu iki karakterin birbirlerine fazla düşkünlüklerinden kaynaklı normalin dışına çıkan bir bağlılıkları vardır. Bu bağdan dolayı hayatlarına giren başka insanlarla kolay ve sağlıklı bir ilişki kuramamakta, kurdukları ilişkileri de sonlandırmaktadırlar. *“Bütün sevgililerinden ağabeyi ve annesiyle yakın olduğu kadar olmadığı, olamayacağı için ayrılmış”* (Bıçakçı, 32) Başak figürünün annesi ve ağabeyiyle kurmuş olduğu bağ öteki ilişkilerini zedelemektedir. Başkalarıyla bu sebepten dolayı ilişki kuramamakta, kurduğu ilişkiler ailesiyle sınırlı kalmaktadır. *“Kız kardeşiyle ve annesiyle kurduğu dünyaya kimse giremez. Umut da oradan çıkmaz zaten”* (Bıçakçı, 45) Umut figürü için de benzer bir durum geçerlidir. Bu figürlerin çevresindeki insanlar hayatlarına dahil olmak için çabalamalarına rağmen dışarıda kaldıklarından yakınmaktadırlar. İkili ilişkilerinde önlerine çıkan bu sorun normal olmayan bağlarından kaynaklanmaktadır. *“Sen biraz zayıf olsan, iki kardeş en savunmasız halleriyle dünyada yapayalnız kalacaklardı sanki”* (Bıçakçı, 86) Başak ve Umut, sevilen ve etraflarında çokça insanın bulunduğu figürler olmuşlardır. Buna rağmen aralarındaki farklı bağdan dolayı, kendileri dışında insanları içlerine almayarak kendilerini yalnızlaştırmaktadırlar. Yalnızca birbirleri varmış gibi yaşamaları Başak'ın intiharından önce de eleştirilen bir durum olmakla birlikte, Başak'ın gidişi sonrasında yalnız kalan Umut figürü üzerinden aralarındaki anormal bağ ile dünyanın akışının zor olacağı gösterilmiştir. Umut-Başak ilişkisiyle birlikte, hayatın normlarına uymamanın bireyi yalnızlaştırıp aidiyet hissinden eksik kaldıkları ortaya konulmuştur.

Toplumsal değerler içinde tanımlanmış normlara uymayan insan, zamanla yalnızlaşmaktadır. Başak-Umut figürlerinin normale uymayan ilişkilerinden dolayı yalnızlaşması bu durumun okuyucuya somut bir şekilde gösterilmesini sağlamıştır.

II.B. TUTKULARIN GETİRDİĞİ UYUMSUZLUK

Sanat, toplumun yerleşik normlarını sorgulayarak yeniyi üretmektedir. Bu durumda sanatçı, toplumun normal kabul ettiklerinin dışına çıkmasından dolayı toplum tarafından kabul görmesine rağmen, aynı anda tuhaf olan biri olarak da görülür. Başak, resim sanatına tutkuyla bağlı bir figürdür. Başak tutkusunun peşinden giderken toplumsal normalleri sorguladığı bir durum içinde kalır. Ona bir yandan yaşam gücü veren tutkusu; diğer yandan toplumsal normlara uymadığından dolayı onu toplumun kenarına itmiş, yalnızlaştırmış, yaşama gücünü zayıflatmıştır.

II.C. KARAKTERLERİN YER DEĞİŞTİRMESİ

Anlatıcının Başak olduğu bölümden sonra Canan'ın bölümüne geçilmesindeki amaç Başak-Canan arasındaki benzerliklerin okuyucuya sezdirilmesi çabasıdır. Artık ölmüş olan Başak'ın hayatına dair geçmiş harici bilgi edinemeyeceğimiz için Bıçakçı, Canan figürü üzerinden Başak'ı anlamamızı sağlamaya çalışmıştır. Canan'ın Başak'ın ölümünü saklamak için telefonla Nana'yla konuşarak Başak gibi davranması, Başak'ın yerine geçiyor olması da aralarındaki benzerlikleri ortaya çıkarmak amacıyla kurgulanmıştır. Başak'ın resim sanatıyla uğraşıyor olmasıyla Canan'ın tiyatro yapma arzusu Başak-Canan figürleri arasında göze çarpan bir paralelliktir.

Sanatçı, sürekli olarak bir sorgulama içerisinde olduğu için yaşamın, toplumun ve toplumun oluşturduğu yaşamsal değerlerin kusurlarını bulmaktadır. Kusurlu gördükleri toplum normlarına uyamadıkları için yaşamlarını sürdürmekte zorlanmaktadır. Bir sanatçı olan Başak da sanatçılar hakkında bu şekilde düşünmektedir. *“Kendi kendime, sanatçı tecrübe edinmeyen insandır, diyorum, bu dünyada hiçbir tecrübesi olmayan insandır, ama şimdi sen karala bunun üstünü, yırt sen bunu, olmadı çünkü, olmadı işte. Nafile (Bıçakçı, 98)* Gerçeklikten, toplumdan ve gündelik yaşamın normal akışından uzak olan

sanatçılar yaşamakta zorlandıklarından dolayı “bu dünyada” bir tecrübe edinmemektedirler. Başak yapıtın bu pasajında zihinsel karışıklıklar yaşamakta, kendi düşüncelerinden kaçmaya çalışmaktadır. Düşüncelerinin doğru olduğunu düşünse de başkalarının bunu duymasından kaçınmıştır. “*‘Dershaneye gidiyorum’(...) ‘İlk ikisinde bir yeri kazanamadım. Bu yıl üçüncü.’(...) ‘Ben aslında tiyatro okumak, tiyatroyla ilgilenmek istiyorum,’ diye devam etti Canan. ‘Lisenin ilk yıllarından beri istiyorum ama bizimkiler karşı. Artık bu sefer beni caydırmaya kalkışmazlar herhalde... Başak Abla da resim okumuştun değil mi?’(Bıçakçı, 100)* Canan’ın ailesi, toplumsal normları kızlarına dayatmış, dershaneye gidip bir üniversite kazanması için kızlarına baskıda bulunmuş ve kızlarının tiyatro yapma arzusunu dikkate almamıştır. Canan ise, istediği şeyi yapmasına izin vermeyen topluma, ailesine karşı bir duruş sergileyerek çalışmayı reddetmiş ve iki kez ona dayatılan üniversite sınavında başarısız olmuştur.

İki figürün çevrelerinin, toplumun yerleşik düşüncelerine ters düştüğü görülmektedir. Canan, annesinin aksine, yaşadıkları hayatı sorgulamakta, bir amaç aramaktadır. “*Bu evde her şey böyle zaten, birbirine karışmış ve benim sürekli midem bulanıyor. Annem hayatımız güllük gülistanlıkmiş gibi(...)*”(*Bıçakçı, 8*) Başak figürü de kendisini toplumdan ayrı görmektedir. Kendisini çoğunluğa dahil etmemekte, onlardan ikinci çoğul kişi olarak bahsetmektedir. “*Aranıza mı karışmalıydım?’(Bıçakçı, 23)* Toplumdan başkalaşmış olan Başak, yapıtta Canan figürüyle yaşatılmaya devam etmiştir. Başta Canan’ı sevmeyen Umut, Başak’la olan benzerliklerini fark edince onu sevmeye başlamıştır. “*Ben onun aptal biri olduğunu düşünürdüm. Daha önce Başak’la ilgili bir şeyler sormak için buraya gelmişti. Kendini acılı insanlara adanmış bir hemşire havası vardı. Bize yaptığını düşündüğü iyilikle anlamsız hayatına anlam katıyor. Ama dün sevdim kızı, fena biri değil aslında. ‘Yine gelirim,’ dedi. Gelsin Abidin. Başak’ın kötü bir kopyası da olsa,*

gelsin” (Bıçakçı, 130) Canan’ın Başak’a olan benzerliğini gören Umut, Canan’ı sevmeye başlamıştır. Başak’ı anlamaya Canan’la birlikte devam edebileceğini, sonucunda Başak’ın intiharını bir nedene bağlayabileceğine olan inancından dolayı Umut, Canan’ı tekrar görmeyi istemiştir.

Başak’ın anlatıcı olduğu bölümlerdeki karmaşadan dolayı okuyucu, tıpkı Başak’ın hayatındaki figürler gibi, Başak’ı anlayamamış, dolayısıyla intiharına bir anlam verememiştir. Hala hayatta olan Canan figürü, ölmüş olan Başak’ın yapıt içerisinde yaşatılmasını sağlamıştır. Okuyucu, Başak’ı Canan figürüyle paralelliği üzerinden daha iyi anlayabilmektedir. Yapıttaki diğer figürlerde de benzer bir durum söz konusudur. Umut’un, Canan’ın Başak’a benzeyişini gördükten sonra, onun gelmesini isteyişi, bu şekilde Başak’la yaşamaya devam edebileceği düşüncesine dayanmaktadır. Kötü bir kopya olarak adlandırmasının nedeniyse kimsenin Başak’ın yerini tutamayacağını bilmesidir.

III. UZAKLAŞMA

Toplum normlarından uzakta yaşayan insanlar, toplum içerisinde mutlu olamamaktadır. Bu nedenle bu tür insanlarda uzaklaşmaya meyil ve kaçma isteği ortaya çıkmaktadır. Barış Bıçakçı’nın “Bir Süre Yere Paralel Gittikten Sonra” adlı yapıtında toplumsal normlar dışında kalarak uzaklaşmaya çalışan figürler anlatılmıştır. Uzaklaşma durumu “Gerçeklikten Kaçış” ve “Yapıt İçerisinde Olay Örgüsünden Uzaklaşarak Okuyucuya Verilen Mola” olarak iki başlık altında incelenecektir.

III.A. GERÇEKLİKTEN KAÇIŞ

Umut figürü gerçek hayat içerisindeki heyecanını kaybetmiştir. Hayatın akışında onu neşelendiren, heyecanlandıran bir şey olmamakla birlikte, kaybettiği bu heyecanı

kurgusalılıkta bulabilmektedir. Gerçek olandan olabildiğince uzaklaşmaya çalışmaktadır. *“Bu oyunda, gerçeğe uygun ayrıntılara ikna edici veya akla yakın olmak için değil, yalnızca ama yalnızca kurmacaya zenginlik katmak için başvurulmalıydı ona göre. Hayal gücü ve kurgu”* (Bıçakçı, 58). Umut, Başak’la oynadıkları “babamız nerde?” oyununu oynadıkları zamandan, mutlu ve neşeli geçirdiği bir zaman olarak bahsetmektedir. Bunun sebebi oyunun hayal gücü ve kurguya dayalı olmasıdır. Umut figürünün mutlu ve neşeli olduğu zamanların, gerçeklikten koptuğu zamanlar olduğu görülmektedir. *“Heyecanlı heyecanlı konuşmaya başlamıştık. Pek alışık olduğum bir şey değildi. Genelde ben hareket ederim Umut beni seyrederek; ben heyecanlanırım, Umut sakinleştirir. Ama bu roman düşüncesine o da kaptırmıştı kendisini”*(Bıçakçı, 89). Umut figüründe, normalde olmayan bir heyecanın, kurmaca bir roman yazma fikriyle karşı karşıya kalmasıyla birlikte ortaya çıktığı görülmektedir. *“Umut gibi insanlar kimseyi mutlu edemez, kendileri de mutlu olamaz. Bu tür insanların en çok duymak istedikleri şey, ‘Böyle bir dünyada yaşamın mümkün değil’ cümlesidir”*(Bıçakçı, 71). Umut, toplumun çoğunluğu gibi olmadığı için başkalaştırılmış “Umut gibiler” diye başka bir kategoriye sokulmuştur. Umut, gerçeklikten kopukluğunun normalleştirilmesini istemekte, çevresindekilerden bir onay beklemektedir. Her ne kadar gerçeklikten uzaklaşmış olsa da, bu onay bekleyişi tamamen kopamayışını göstermektedir. Bıçakçı, Umut figürü üzerinden gerçeklikten kopma arzusunu anlatmıştır.

Abidin ve Nergis, Umut ve Başak’la birlikte, oğulları Can’ı gerçek dünyanın olumsuzluklarından korumaya çalışmaktadırlar. *“Can, dikenli tellerin ardındaki bir binanın duvarına darbeler vuran iş makinesini, yıkılan duvarı, ateşlenen silahları (...) ülkenin yok olmaya yüz tutmuş vicdanı hiç olmazsa bir evin kuytusunda yaşasın diye, yapabildikleri tek şey...”*(Bıçakçı, 41). Abidin ve Nergis figürlerinde de Umut gibi gerçeklikten kaçma görülmektedir. Şehri bırakıp bir köye taşınmaları bunu göstermektedir.

“Ankara’yı kötölemenin bir anlamı yok. Kötölemek konusunda düşünemeyeceğin kadar yaratıcı olabilirim, başımıza gelen bütün belaları Ankara’dan bilebilirim, ama dediğim gibi anlamsız”(Bıçakçı, 17). Şehir gerçekliği temsil etmekte, Abidin’le Nergis’in köye taşınmasıysa gerçeklikten kaçışı göstermektedir. Abidin figürünün şehre olan tutumu okuyucuya hissettirilmiş ancak umursamaz havasıyla birlikte gerçekliğe olan mesafesi işaret edilmiştir. *“Doğaya gereğinden fazla anlam yüklediğimi söylüyorsun. Bilmiyorum...”*(Bıçakçı, 18). Doğa da insanlardan ve toplumdan bir kaçış yoludur. Abidin figürü kaçış yolu olarak doğayı seçmiştir.

III.B. YAPIT İÇERİSİNDE OLAY ÖRGÜSÜNDE UZAKLAŞARAK OKUYUCUYA VERİLEN MOLA

Bıçakçı, yapıtta düz bir şekilde, tek bir olayı anlatmamıştır. Yapıt içerisinde olay örgüsünün akışından uzaklaşarak okuyucuya verilen mola niteliğinde çeşitli bölümler bulunmaktadır. Bıçakçı da tıpkı yarattığı figürler gibi, bu bölümlerle gerçeklikten uzaklaşmakta, okuyucuyu da beraberinde götürmektedir. Diğer bir deyişle, kurgu içerisinde kurgudan uzaklaşmaktadır. “Yaşlıca Bir Kadın” (Bıçakçı, 25-28) bölümünde Türkan Hanım’ın otobüsteyken okuduğu kitap anlatılmıştır. Otobüste bir kargaşa ortamı vardır. Türkan Hanım bu ortamdan kurgu dünyasına saklanarak uzaklaşmaktadır. Türkan Hanım’la birlikte okuyucu da olay örgüsünden uzaklaştırılmıştır. Bıçakçı, okuyucuyu kurgunun içindeki bir başka kurguyla yapıttın gerçekliğinden uzaklaştırmaktadır. Bu sayede okuyucu da yapıttın içerisinde, yapıttaki figürlerle birlikte gerçeklikten uzaklaşarak figürlerin iç dünyasını daha iyi anlama fırsatı bulmuştur.

Yapıtta zaman ileriye doğru değil halkalar halinde ilerlemektedir. Bölümler Başak’ın ölümünün öncesi ve sonrası olarak ayrılmıştır. Okuyucu, Başak’ın ölümünün çevresine

olan etkileriyle eş zamanlı olarak, Başak'ın hayatta olduğu zamanı görmekte ve bir karşılaştırma yapabilmektedir. Bu sayede Başak'ın kaybının çevresine olan etkisi daha net anlaşılmaktadır. Arka arkaya gelen bölümlerin çoğu aynı olayı anlatmamakta ancak uzun aralıklarla bölümler arası ilişkiler kurulmaktadır. Çoğu bölümün birbirini tamamlayan, ona paralel olan başka bir bölüm bulunmaktadır. Ancak bu bölümler arka arkaya dizilmemiştir. Zamanın kronolojik olarak işlemeyişi okuyucunun yapıta verdiği dikkati artırmaktadır. Arada anlatılmış olan olaylar, birbirinden bağımsız olmalarına rağmen, birbirlerini tamamlamaktadır. Paralel bölümler arasına girmiş olan diğer olaylar, bölümler arasında olayların daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır. Böylece bir olayın paralel bölümüne geldiğinde okuyucu; yeni şeyler keşfetmiş olarak, yeni bir bakış açısıyla aynı olayda daha önce görmediği şeyler görebilmektedir. Zaman akışı, yapıtı her okurun başka bir anlam çıkarabileceği bir biçime getirmiştir. “Kaybettiren Oyun Sonları” (Bıçakçı, 53-56) bölümünde Başak'ın karşı komşularıyla tanışmasını anlatması aktarılmıştır. “Karşı Komşu” (Bıçakçı, 67-70) bölümünde ise Başak'ın ölümünden sonra karşı komşularının baş sağlığına gelişleri Umut figürünün ağzından anlatılmıştır. Paralel olan bu iki bölümde, aynı semboller kullanılmıştır. “*Babamız nerede?*”(Bıçakçı, 57) Başak'la Umut'un babaları, onları terk ettikten sonra uydurdıkları bir oyun olan “babamız nerde”, “*Türkan Teyze'yle sizin Başak Nerede' diye bir oyun oynadığınızı mı, oynayacağınızı mı, böyle bir şey söyledi*”(Bıçakçı, 101) Başak'ın intiharından sonra bu, Türkan-Umut arasında “Başak nerde?” olarak değişmiştir. Yapıtta ilerledikçe daha önce okunmuş olan bölümlerden bir parça görmek okuyucuyu heyecanlandırmakta, yapıta olan ilgisini artırmaktadır. “*Cesaretini toplayıp kendi ellerine bakıyordu Umut. Bakar bakmaz da ellerini ileri doğru uzatıp boşluğu itiyordu. Birini iter gibi değil hayır. Bir düşünceyi iter gibi*”(Bıçakçı, 66) Umut'un anlatıcı olduğu bölümde kullanılan itme hareketi bir sembol olarak yapıt içerisinde tekrar etmiştir. “*Acaba ben mi abartıyorum, bilmiyorum ki Abidin, bazen onu*

böyle iki eliyle boşluğu iterken yakalıyorum.(...) O gece evde kimlerin olduğunu, balkonda Başak'ın yalnız olup olmadığını filan sordular. Yani Başak'ı biri itmiş olabilir mi diye..."(Bıçakçı, 85) Aynı hareket, birkaç bölüm arayla başka anlatıcıların bakış açılarıyla aktarılmıştır. Bu şekilde, aynı olaya farklı figürlerin nasıl farklı baktıkları anlatılmıştır.

IV. NORMALİN DIŞINDA DAVRANIŞLAR

Bireyin hayatını radikal şekilde değiştiren olayların, bu bireyin hayatında oluşacak etkileri üzerine herkes fikir yürütebilir. Yaşanmış talihsiz bir olay sonrasında beklenilen aksine göz yaşı dökmek toplumda tuhaf karşılanmaktadır. Herkesin her duruma aynı tepkiyi göstermesi gerektiği gibi bir beklenti vardır. Bireylerin durumlara ve olaylara verecekleri tepkiler belli bir biçime sokulmuş, normların altında kalıplaşmıştır. "*Annem çıldırmadı. Saçını başını yolmadı. Eliyle elbisesinin bir yerini durmaksızın çekiştirerek, 'Akşama ne pişireyim?' ya da 'Balkon çok kirlendi akıtmak lazım!' gibi saçma bir cümleyi soluk almadan arka arkaya tekrarlamadı*"(Bıçakçı, 15) Oluşturulmuş normallere göre; toplum tarafından bir annenin, kızının intiharı sonrasında, kaybın şokuyla birlikte, bu zorlu durumdan kaçmak için başka uğraşlara yönelmesi beklenmektedir. "*Böyle bir şey vardı, bir adet vardı değil mi? Bir ölümün ardından yapılması gerekenler. Bunların peşinden koşarken ölümün acısını unutmak*"(Bıçakçı, 100) Yapıtta Umut figürü de annesine karşı benzer bir bekleyişe girmiş, beklediği davranış Türkan Hanım tarafından gerçekleştirilmeyince şaşırmıştır. Toplumsal normlara göre düşünülecek olursa, bir babaya kızının ölüm haberini vermek oldukça zor bir durumdur. Buna karşın yapıtta Başak'ın ölümünün babasına iletilişi oldukça sıradan, düz ifade edilir. "*'Başak öldü,' dedim, 'intihar...'*"(Bıçakçı, 15). Türkan Hanım'dan beklenen tepkinin gerçekleşmemesi, Umut figürü tarafından sorgulanıp tuhaf karşılanırken, kızının ölüm haberinin baba figürüne verilmiş durumunun anormalliği hakkında yapıtta figürler tarafından bir sorgulama

görülmemektedir. Bu durumun yadırganıp tuhaf karşılanması okuyucuya bırakılmıştır. Böylelikle okuyucu, yalnızca yapıttaki figürlerin değil kendisinin de toplumsal normallerin kabulüyle yaşadığını; aksini tuhaf karşıladığını görebilecektir.

Zor bir durumla karşılaşınca ne yapması gerekeceğini bilemeyen insanlar, bu tür durumlar için çeşitli kalıplar bulmuşlardır. Bir cenaze evinde söylenecek sözler çoğunlukla benzerlik göstermekte, bulunmuş kalıpların dışına çıkılmamaktadır. *“Bir söz veriyor, vaatte bulunuyorlardı: Yalnız değilsiniz, yanınızdayım, acınızı anlıyorum, hayat devam ediyor, ölenle ölmüyor, bir ihtiyacınız olursa yapabileceğim bir şey olursa mutlaka arayın”*(*Bıçakçı*, 66) Pek de bir anlamı olmayan, yalnızca söylemiş olmak için söylenen bu nezaket kalıpları yapıtta eleştirilmiştir. Aslında üzerine düşünülünce, belki de gerçekten yardımcı olabilecek olan sözler, bir kalıp içerisine sokulmuş olduğu için, anlamı kimse tarafından sorgulanmamaktadır.

İnsan yaşamına dair olayların toplumca kabul edilmiş bir normalite bulunmaktadır. Evlilik de bu olaylara dahildir. *“‘Evlisin herhalde,’ diyor, ‘çocuğun var mı?’”*(*Bıçakçı*, 135) Umut figürünün, yalnızca fiziksel özelliklerine bakılarak, yaşından dolayı evli olduğu kanısına varılmıştır. Evliliğin getirisi olarak kalıplaşmış bir diğer normalse çocuktur. Evli olduğu kabulünden sonra sorulan ilk soru “çocuğun var mı” olmuştur. Umut figürünün “yaşı gelmiş” olmasına rağmen evli olmayışı yapıttaki odak figürlerin toplumsal normallerin dışında bireyler olduğuna işaret etmektedir. Bu pasaj okuyucuyu Umut’un evli olmayışının nedenlerini aramaya sürüklemektedir. Selma figürüyle olan ilişkisinden bilindiği üzere, yakınındaki insanlardan uzaklaşmak gibi bir huya sahiptir. Selma’dan ayrılığı da toplumsal uyumsuzluğundan kaynaklanan Umut figürü, okuyucunun uyumsuzluk durumunu anlamasına yardımcı olmaktadır.

Toplumsal düşünceye göre aileyi koruyup kollayan figür erkektir. Bireyin çevresindeki insanlar bunu sesli bir şekilde söylemese de birey toplum yargılarından kaçamaz. *“Kimse söylememiştir, ağzını bile açmamıştır, ama biz yine de bazı cümleler duyarız. Benim duyduğum ama hep, hep duyduğum cümlelerden birisi şu: ‘Artık ailenin erkeği sensin Umut!’ Bu cümleyi kimsenin bana söylediğini sanmıyorum.”*(Bıçakçı, 129) Toplumsal düşünceye göre aileyi koruyup kollayan figür erkektir. Umut’un duyduğu cümleler toplumun dayattıklarıdır. Babasının evi terk etmesiyle birlikte küçük yaşta içini ailesini koruma sorumluluğu kaplamıştır. Çevresinde kimse bu cümleyi dile getirmemiş olsa da toplumun dayattığı düşünce Umut üzerinde baskı kurmuştur.

Ölüm toplum tarafından kaçınılan bir sözcük ve konudur. Korku duyulan bir durum olmakla birlikte dillendirilirse başa gelir gibi bir batıl inanç topluma hakim olmaktadır. *“Şeyden sonra... Koptuk...”*(Bıçakçı, 9) Ölüm kelimesi kullanılamamış, yanlış bir kelimeymiş gibi sansürlenerek “şey” denilmiştir. Korku duyulan durumlardan bir kaçış görülmektedir.

IV.A. BAŞAK’IN NORMAL DIŞI DÜNYASI

Yapıtın Başak’ın intiharı üzerine kurulmasına rağmen, Başak’ın anlatıcı olduğu bölümler diğerlerine göre daha seyrek. Bıçakçı, Başak figürünü Başak’tan değil, Başak’ın çevresindekiler üzerinden anlatmıştır. Başak’ın anlatıcı olduğu bölümlerde, betimlemelerle verilmiş karışık bir zihin akışı görülmektedir. Başak figürünün kendisini toplumla bir tutmadığı, kendisinden “karışmamış” olarak bahsettiği görülmektedir. *“İnsanların arasından, onlara karışmadan geçiyor”*(Bıçakçı, 64) Yolda yürürken bile insanlara karışmayı, kendisini topluma ait hissetmemesi durumunu somutlaştırmıştır. Başak’ın ağzından kaleme alınmış bölümlerdeki karışık zihin akışının da gösterdiği gibi, Başak

figürünün kafası hep düşüncelerle meşgul olmakta, her şeyi sorgulamaktadır. Başak, bu kadar çok sorgulamanın sonucu olarak topluma karışmamıştır. *“Paralel gittiğini, sonra insanlara anlayamayacakları bir şeyler anlattığını söylüyordu galiba”*(Bıçakçı, 131) Yapıtın ismine atıf yapılmış olan bu pasajda Başak figürünün bir süre uyumlu olmaya çalıştığı, *“paralel gittiği”* ancak dayanamayıp *“farklı”* kişiliğine döndüğü anlatılmaktadır. Başak, insanlardan farklı düşündüğünün ayırında olmakla birlikte, anlaşılamayacağını düşünmektedir. Anlaşılamayacağını düşünme hissi bireyi yalnızlaştırır. Yalnızlaşmak bireyi umutsuzluğa bürür. Başak figürünün yalnızlığı kendi iç dünyasındadır. Çevresinde ailesi ve birçok arkadaşı bulunmaktadır ancak Başak kendisinin onlardan farklı olduğunu düşünmektedir. Bu şekilde de içsel bir şekilde yalnızlaşmaktadır. Başak’ın, yalnızlaşması sonucu umutsuzluğu yapıtta görülmektedir. *“Kış. Öğleden sonra. Her yer karla kaplı. Hava güneşli ama umut yok. Bütün insanların bütün hayatı bu güneşli, soğuk umutsuz kış günü işte”*(Bıçakçı, 23) Başak figürünün hayattan bir umudunun kalmadığı, hiçbir şeyin onu heyecanlandırmadığı anlatılmaktadır. Daha çok Başak figürü üzerinden anlatılan umutsuzluk, genel olarak yapıta hakim olan bir temadır. Odak figürlerden birinin isminin *“Umut”* oluşu buna bir tezatlık yaratmaktadır. Bıçakçı, bu tezatlıkla birlikte umut temasının daha çok öne çıkmasını sağlamıştır.

Başak, çevresindekiler tarafından havalanan bir kuşa benzetilmektedir. *“Pır diye havalanan serçeler tanıyan herkesin aklına Başak’ı getirir”*(Bıçakçı, 107) Kuş, özgürlüğün; havalanmak, gitmeye hazırlanmanın sembolleridir. Bıçakçı, sembolik anlatımıyla Başak’ın Dünya’dan uzaklaşmaya her an hazır olduğunu yakınındaki insanlar tarafından bilinen bir durum olduğunu anlatmıştır.

IV.B. İNTİHAR

Birinin intiharı çevresindekileri bir neden arayışına sevk eder. Birinin kendi canına kıyması için çok büyük bir sebep olması gerektiği düşünülmektedir. *“Biz sanki Başak’ın neden intihar ettiğini araştıran iki dedektifmişiz”*(Bıçakçı, 130) Başak’ın intiharının sebebini kimse tam olarak anlamlandıramamış, bilinen bir sebebe dayandıramamıştır. Neden arayışında Başak’ın yakınındaki figürler kendilerini suçlamaktadırlar. Başak’ı anlamak zorunda olma hissine kapılmışlardır. Okuyucu da figürlerle birlikte benzer bir arayışa girmekte, yapıt içerisinde Başak’ın intihar sebebini bulmaya çalışmaktadır. Bu şekilde okuyucunun figürleri daha iyi anlaması sağlanmıştır. *“O da nedenini bilmek istiyordu, herhalde kendisini de sorumlu tutuyordu”*(Bıçakçı, 130) Başak hayattayken onu yeterince anlayabilselerdi intihar etmemiş olacağını düşünmekte ve kendilerine kızmaktadırlar. *“Bana herkes, ‘Neden?’ diye sordu Abidin. Annem bile sordu, bakışlarıyla sordu: Neden? Neden? Benim bilmem gerekiyordu. Başak bana her şeyini anlatırdı. Bütün iç dünyasını. Çocukluktan beri. Biz elimizde fenerlerle birbirimizin ruhsal denizlerinde dolaştık”*(Bıçakçı, 128) Umut figürü, Başak’ın en yakınındaki kişi olarak en büyük sorumluluğu kendisinde görmektedir. Başak’ı en iyi tanıyan kişi olduğundan dolayı intiharını ön görerek engellemesi gerektiği düşüncesiyle kendisine sinirlenmektedir. İntiharı engelleyememesinin ütüne intiharına kesin bir sebep bulamıyor oluşu kendisine kaşı olan duygularını yoğunlaştırmaktadır.

V. SONUÇ

Hayata tutunabilmek, mutlu bir yaşam sürebilmek için toplumun belirlediği normlara uymak gerekmektedir. Bireyin toplum normlarına uymayarak “uyumsuz” olması berberinde; yalnızlık, umutsuzluk, tükenmişlik gibi duyguları getirir. Bu olumsuz duygular bütünü, bireyin yaşama isteğini alır. Barış Bıçakçı’nın “Bir Süre Yere Paralel Gittikten

Sonra” yapıtında Başak figürü toplum normlarına uymamakta, var olan toplumsal düzeni sorgulamaktadır. Bunların sonucu figürü intihara sürüklemiştir. Topluma olan uyumsuzluğundan dolayı anlaşılmadığını düşünmektedir. Bu düşünce de figürü yalnızlaştırmıştır. Çok sorgulayıp çok düşünen Başak figürünün zihninin karışıklığı, yapıtta kendisinin anlatıcı olduğu bölümlerde görülmektedir. Böylesine karışık ve uyumsuz bir zihinle hayatına devam edememiştir. Uyumsuzluğunun sonucu intihar olmuştur.

Odak figür olan Başak gibi, yapıtta bazı figürler de uyumsuzdur. Uyumsuz figürler toplumdaki kaçmak durumunda kalmışlardır. Başak bir kaçış yolu olarak intiharı seçmiştir. Diğerleri Başak’ınki gibi intiharla kaçmamış, başka kaçış yolları bulmuşlardır. Umut figürü kurgusal bir dünyaya sığınmıştır. Gerçeklikten koptuğu, hayal kurduğu zamanlarda neşeli olduğu görülmektedir. Abidin ise, modern yaşamın sembolü olan şehirden kaçıp kaçışın sembolü olan köye yerleşmiştir. Barış Bıçakçı figürlerin kaçışlarını daha iyi aktarabilmek amacıyla kendisi de okuyucuyla birlikte yapıt içerisinde başka kurgulara kaçmıştır. Kurgu içerisinde başka kurgulara yer vererek okuyucunun yapıtta figürleri anlayabilmelerini sağlamıştır.

Toplumunu sorgulamak uyumsuzluğa yol açmaktadır. Sanatçı; yaşamı ve toplumu sorguladığından dolayı uyumsuzdur ve toplumun dışında kalır. Sanatçı kimliğiyle Başak, toplumda uyumsuz olmaya dayanamamıştır. Henüz sanatçı olmamış ancak arzusu bu yönde olan Canan figürünün Başak’a benzer davranışlar sergilediği görülmektedir. Bıçakçı’nın yarattığı bu paralellik, okuyucunun Başak ölmesine rağmen Başak’ı Canan üzerinden tanımaya devam etmesini sağlamaktadır. Tutkularıyla birlikte birbirlerine benzetilmiş figürler yapıt içerisindeki anlatımda birbirlerinin yerlerine geçmektedirler.

Başak figürü, bir süre toplumdakilerden farklı olduğunu bilerek onlar arasında kalmaya çalışmıştır. Aralarına tam olarak karışmasa da düzenin içerisinde yok olmamak için direnmiştir, yani topluma “paralel” gitmiştir. Yapıtın adı “Bir Süre Yere Paralel Gittikten Sonra” Başak’ın varoluş çabasını anlatmaktadır. Yükleme olmayan başlığın yüklemi yapıtın içerisinde okuyucu tarafından tamamlanmaktadır. Odak figür bir süre yere paralel gittikten sonra artık dayanamayıp intihar etmiştir. “Yer” toplumdur. “Paralellik” hiçbir zaman toplumun tam olarak içerisinde olamadığını ama denediğini göstermektedir.

Barış Bıçakçı’nın “Bir Süre Yere Paralel Gittikten Sonra” yapıtında Başak figürünün intiharı etrafında yaşanan olaylar ve intihara bir neden arayışıyla birlikte toplumun normlarının dışında kalmış uyumsuz insanlar anlatılmıştır. Toplumsal normlara uyumsuz bireylerin toplum içinde verdikleri yaşam mücadelesi ve bundan kaçış yolları aktarılmıştır. Bıçakçı’nın özel edebi tercihleri anlatımı güçlendirmiş yapıtı akıcılaştırmıştır. Bu Türkçe uzun tezinde Barış Bıçakçı’nın “Bir Süre Yere Paralel Gittikten Sonra” adlı yapıtında yaşama karşı uyumsuzluk odak figürler üzerinden hangi yönleriyle ele alınmıştır? sorusu araştırılmış, incelenmiş ve cevaplandırılmıştır.

VI. KAYNAKÇA

Aydođan, Y. "Yıkımla Onarım: Barış Bıçakçı'nın Rejeneratif Yazısı." Monograf: Edebiyat Eleřtirisi Dergisi, 10 (2018): 117-141. ISSN 2148-3442

Bıçakçı, Barış. *Bir Süre Yere Paralel Gittikten Sonra*. İstanbul: İletişim, 2008.

Özkaya, E . "Atay ve Camus'de Tutunamayan Yabancı." Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 40 (2016): 137-147. <<https://dergipark.org.tr/tr/pub/cumusosbil/issue/24366/258286>>

Sađlamel, N. "Barış Bıçakçı Anlatışlarında Yapı ve İzlek." Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. KTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü (2014). <<http://acikerisim.ktu.edu.tr/jspui/handle/123456789/1895>>

şimşek, A , Öner, R . "Sosyal Haklardan şehir Hakkına: Barış Bıçakçı Eserleri Üzerine Bir İnceleme" . Ankara Üniversitesi SBF Dergisi 74 (2019): 135-161. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ausbf/issue/43150/523271>